

O vjeronauku u hrvatskim školama

Zrinjka Glovacki-Bernardi

Nastava vjeronauka u državnim školama određena je društvenim danostima sredine. U slučaju hrvatskih škola te su danosti naslijeđe pola stoljeća državnog ateizma, s jedne, i nove evangelizacije, s druge strane.

Kada se prije desetak godina raspravljalo o opravdanosti i svrshodnosti uvođenja vjeronauka u hrvatske škole, stavovi su bili oprečni neovisno o tome jesu li ih zastupali vjernici ili ateisti, katolici ili predstavnici neke druge vjeroispovijesti. Osobno sam smatrala da vjeronauku jest mjesto u školama i da je vjeronauk mnogo više od nastavnog predmeta, da vjeronaučni sadržaji svako dijete, odnosno mladu osobu mogu pripremiti za susret s drugim i za suočavanje sa životnom stvarnošću. Danas više nisam sigurna da je tomu tako. Razlozi su višestruki.

Predmet vjeronauka je, najjednostavnije rečeno, vjera, a vjera je duboko osobni čin svakog pojedinca i stoga bi je upravo na taj način trebalo i posredovati. Vjera se, dakako, očituje i u izvanjskim i javnim oblicima koji bi, međutim, smjeli biti tek posredovane temeljnog, osobnog čina. U našoj nastavi vjeronauka prevelika je usmjerenost na izvanjsko, javno očitovanje vjere, a osobni je čin zapostavljen. Objašnjenje za ovu činjenicu treba svakako potražiti u ponašanju Crkve u hrvatskom društvu uopće – naslijeđe državnog ateizma pokušava se nadomjestiti javnim istupima koji ponajprije promiču *zabrane* (zabrana rada nedjeljom, zabrana krštenja nečijega djeteta, zabrana gledanja SF filmova). Vjeronauk bi mlade ljude trebao osposobiti ne za nabranje napamet naučenih zabrana, nego za razlučivanje dobra i zla te tako doprinosi izgradnji njihovih osobnih stavova.

Crkva je vjeronauk shvatila i kao način da preko djece dopre do njihovih roditelja. Sve češće se uključivanje djece u vjerske obrede uvjetuje zadacima koje trebaju ispuniti roditelji, primjerice »Ne možemo te pričestiti ako ti se roditelji crkveno ne vjenčaju«.

Djeca takve poruke ne mogu razumjeti, a rezultat je segregacija na osnovi vanjskih očitovanja vjere, što dijete može zauvijek udaljiti.

Jedna od posljedica usmjerenosti vjeronauka na izvanjsko očitovanje vjere jest nezainteresiranost mladih za vjeronaučne i vjerske sadržaje nakon primanja sv. potvrde.

Na poteškoće u religioznoj socijalizaciji djece i mladih upozorili su G. Črpić i S. Kušar u članku »Neki aspekti religioznosti u Hrvatskoj« (*Bogoslovska smotra*, 4/98, str. 513-563) naglašavajući da Crkva više nije isključivi dobavljač i upravitelj religioznoga znanja i modela ponašanja u nas, pa stoga nije dovoljno staviti naglasak na prenošenje vjerskoga znanja školskim vjeronaukom kako je to sada.

Nasreću, zahvaljujući velikom broju vjeroučiteljica i vjeroučitelja koji posreduju svoju osobnu vjeru situacija nije svagdje toliko zabrinjavajuća. Moji su sinovi, koji su vjeronauk pohađali i prije uvođenja u škole, imali sreću zahvaljujući časnoj Željki, fra Pavi i fra Anti s veseljem i znatiželjom graditi svoj pristup vjeri te kritički i potpuno otvoreno raspravljati o raznim pitanjima važnima za mlade ljude.

Ali uspješnost posredovanja vjerskih načela i sadržaja ne smije ovisiti o pojedinoj vjeroučiteljici ili vjeroučitelju. Stoga se nakon desetljeća nastave vjeronauka u hrvatskim školama nameće potreba temeljite raščlambe postignutog, redefiniranje pristupa i sadržaja. Pritom osobito treba voditi računa o onome što su izazovi za mlade ljude – istraživanje »Vjera i moral u Hrvatskoj« (*Bogoslovska smotra*, 4/98, str. 461–700) pokazalo je da 48% ispitanika smatra da je smisao života proživjeti ga što lagodnije, da jedva 30% ispitanika vjerskim obredima prisustvuje jednom ili više od jednom tjedno, a jednaki postotak moli svakodnevno, dok 65% ispitanika smatra da se može biti dobar katolik i bez slijeđenja papinih ili biskupskih uputa u vezi sa spolnim moralom. Sedamdeset pet posto ispitanika smatra da bi župnik i biskup trebali primati savjete od svojih vjernika, a gotovo 90% ih smatra da su i svećenik i vjernici jednako članovi Crkve. Ovi podaci pokazuju da laici žele dijalog, ali uz uvažavanje svojih stavova i razumijevanje za izazove vremena te spremnost na promjene u Crkvi. Na isti način treba pristupiti i promišljanju o vjeronauku u školama.